

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē yuddhakāṇḍē

॥ tryaśītitaṃaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ tryaśītitaṁ sargaḥ ॥

sītāvadhaṁ śrutvā śōkēna śrīrāmasya mūrcchā tamāśvāsayatō
lakṣmaṇasya pauraṣārthamudyamaśca

rāghavaścāpi vipulaṁ
taṁ rākṣasavanaukasām |
śrutvā saṅgrāmanirghōṣaṁ
jāmbavantamuvāca ha || 6.83.1 ||

saumya nūnaṁ hanumatā
kṛtaṁ karma suduṣkaram |
śrūyatē ca yathā bhīmaḥ
sumahānāyudhasvanaḥ || 6.83.2 ||

tad gaccha kuru sāhāyyaṁ
svabalēnābhisaṁvṛtaḥ |
kṣipramṛkṣapatē tasya
kapīśrēṣṭhasya yudhyataḥ || 6.83.3 ||

ṛkṣarājastathētyuktvā
svēnānīkēna saṁvṛtaḥ |

āgacchat paścimaṃ dvāraṃ
hanūmān yatra vānaraḥ || 6.83.4 ||

athāyāntaṃ hanūmantaṃ
dadarśarkṣapatistadā |
vānaraiḥ kṛtasaṅgrāmaiḥ
śvasadbhirabhisaṃvṛtam || 6.83.5 ||

dr̥ṣṭvā pathi hanūmāṃśca
tadr̥kṣabalamudyatam |
nīlamēghanibhaṃ bhīmaṃ
sannivārya nyavartata || 6.83.6 ||

sa tēna saha sainyēna
sannikarṣaṃ mahāyaśāḥ |
śīghramāgamyā rāmāya
duḥkhitō vākyamabravīt || 6.83.7 ||

samarē yudhyamānānā -
masmākaṃ prēkṣatāṃ ca saḥ |
jaghāna rudatīm sītā -
mindrajid rāvaṇātmajaḥ || 6.83.8 ||

udbhrāntacittastāṃ dr̥ṣṭvā
viṣaṇṇō'hamarindama |
tadahaṃ bhavatō vṛttaṃ
vijñāpayitumāgataḥ || 6.83.9 ||

tasya tad vacanaṃ śrutvā
rāghavaḥ śōkamūrcchitaḥ |

nīpapāta tadā bhūmau
chinnamūla iva drumah || 6.83.10 ||

taṁ bhūmau dēvasaṅkāśaṁ
patitaṁ dṛśya rāghavam |
abhipētuh samutpatya
sarvataḥ kapisattamāḥ || 6.83.11 ||

āsiñcan salilaiścainaṁ
padmōtpalasugandhibhiḥ |
pradahantamasamhāryaṁ
sahasāgnimivōtthitam || 6.83.12 ||

taṁ lakṣmaṇō'tha bāhubhyāṁ
pariṣvajya suduḥkhitaḥ |
uvāca rāmamasvasthaṁ
vākyam hētvārthasaṁyutam || 6.83.13 ||

śubhē vartmani tiṣṭhantaṁ
tvāmārya vijitēndriyam |
anarthēbhyō na śaknōti
trātuṁ dharmō nirarthakaḥ || 6.83.14 ||

bhūtānāṁ sthāvarāṇāṁ ca
jaṅgamānāṁ ca darśanam |
yathāsti na tathā dharmā -
stēna nāstīti mē matiḥ || 6.83.15 ||

yathaiva sthāvaram vyaktaṁ
jaṅgamaṁ ca tathāvidham |

nāyamarthastathā yukta -

stvadvidhō na vipadyatē || 6.83.16 ||

yadyadharmō bhavēd bhūtō

rāvaṇō narakam vrajēt |

bhavāṁśca dharmasaṁyuktō

naiva vyasanamāpnuyāt || 6.83.17 ||

tasya ca vyasanābhāvād

vyasanam cāgatē tvayi |

dharmō bhavatyadharmasca

parasparavirōdhinau || 6.83.18 ||

dharmēṇopalabhēd dharma -

madharmaṁ cāpyadharmataḥ |

yadyadharmēṇa yujyēyu -

ryēṣvadharmāḥ pratiṣṭhitaḥ || 6.83.19 ||

na dharmēṇa viyujyēra -

nnādharmarucayō janāḥ |

dharmēṇācaratāṁ tēṣāṁ

tathā dharmaphalaṁ bhavēt || 6.83.20 ||

yasmādarthā vivardhantē

yēṣvadharmāḥ pratiṣṭhitaḥ |

kliśyantē dharmasīlāsca

tasmādētau nirarthakau || 6.83.21 ||

vadhyantē pāpakarmāṇō

yadyadharmēṇa rāghava |

vadhakarmahatō'dharmaḥ

sa hataḥ kaṁ vadhiṣyati || 6.83.22 ||

athavā vihitēnāyaṁ

hanyatē hanti cāparam |

vidhiḥ sa lipyatē tēna

na sa pāpēna karmaṇā || 6.83.23 ||

adṛṣṭapratikārēṇa

avyaktēnāsatā satā |

kathaṁ śakyaṁ paraṁ prāptuṁ

dharmēṇārivikarṣaṇa || 6.83.24 ||

yadi sat syāt satāṁ mukhya

nāsat syāt tava kiñcana |

tvayā yadīdṛśaṁ prāptaṁ

tasmāt tannōpapadyatē || 6.83.25 ||

athavā durbalaḥ klībō

balaṁ dharmō'nuvartatē |

dūrbalō hṛtamaryādō

na sēvya iti mē matiḥ || 6.83.26 ||

balasya yadi cēd dharmō

guṇabhūtaḥ parākramaiḥ |

dharmamutsṛjya vartasva

yathā dharmē tathā balē || 6.83.27 ||

atha cēt satyavacanāṁ

dharmaḥ kila parantapa |

anṛtaṁ tvayyakaraṇē

kiṁ na baddhastvayā vinā || 6.83.28 ||

yadi dharmō bhavēd bhūta

adharmō vā parantapa |

na sma hatvā muniṁ vajrī

kuryādiyāṁ śatakratuḥ || 6.83.29 ||

adharmasaṁśritō dharmō

vināśayati rāghava |

sarvamētaḥ yathākāmaṁ

kākutstha kurutē naraḥ || 6.83.30 ||

mama cēdaṁ mataṁ tāta

dharmō'yamiti rāghava |

dharmamūlaṁ tvayā chinnaṁ

rājyamutsrjatā tadā || 6.83.31 ||

arthēbhyō'tha pravṛddhēbhyaḥ

saṁvṛttēbhyastatastataḥ |

kriyāḥ sarvāḥ pravartantē

parvatēbhya ivāpagāḥ || 6.83.32 ||

arthēna hi vimuktasya

puruṣasyālpacētasah |

vicchidyantē kriyāḥ sarvā

grīṣmē kusaritō yathā || 6.83.33 ||

sō'yamarthaṁ parityajya

sukhakāmaḥ sukhaidhitaḥ |

pāpamācaratē kartuṃ

tadā dōṣaḥ pravartatē || 6.83.34 ||

yasyārthāstasya mitrāṇi

yasyārthāstasya bāndhavāḥ |

yasyārthāḥ sa pumān lōkē

yasyārthāḥ sa ca paṇḍitaḥ || 6.83.35 ||

yasyārthāḥ sa ca vikrāntō

yasyārthāḥ sa ca buddhimān |

yasyārthāḥ sa mahābhāgō

yasyārthāḥ sa guṇādhikaḥ || 6.83.36 ||

arthasyaitē parityāgē

dōṣaḥ pravyāhṛtā mayā |

rājyamutsrjatā dhīra

yēna buddhistvayā kṛtā || 6.83.37 ||

yasyārthā dharmakāmārthā -

stasya sarvaṃ pradakṣiṇam |

adhanēnārthakāmēna

nārthaḥ śakyō vicinvatā || 6.83.38 ||

harṣaḥ kāmaśca darpaśca

dharmāḥ krōdhaḥ śamō damaḥ |

arthādētāni sarvāṇi

pravartantē narādhipa || 6.83.39 ||

yēṣāṃ naśyatyayaṃ lōka -

ścaratāṃ dharmacāriṇām |

tē'rthāstvayi na dṛśyantē
 durdinēṣu yathā grahāḥ || 6.83.40 ||

tvayi pravrajitē vīra
 gurōśca vacanē sthitē |
 rakṣasāpahṛtā bhāryā
 prāṇaiḥ priyatarā tava || 6.83.41 ||

tadadya vipulaṃ vīra
 duḥkhamindrajitā kṛtam |
 karmanā vyapanēśyāmi
 tasmāduttiṣṭha rāghava || 6.83.42 ||

uttiṣṭha naraśārdūla
 dīrghabāhō dhṛtavrata |
 kimātmānaṃ mahātmāna -
 mātmānaṃ nāvabudhyasē || 6.83.43 ||

ayamanagha tavōditaḥ priyārthaṃ
 janakasutānidhanaṃ nirīkṣya ruṣṭaḥ |
 sarathagajahayāṃ sarākṣasēndrāṃ
 bhṛśamiṣubhirvinipātayāmi laṅkāṃ || 6.83.44 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē
 yuddhakāṇḍē tryaśītitamaḥ sargaḥ ||